

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 129 Кодексу України
про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності
за допуск до керування транспортними засобами водіїв, які не пройшли
у встановленому порядку медичного обстеження та/або медичного огляду»
*(реєстр. № 13138 від 26.03.2025)**

Анотація. *В інформаційній довідці аналізуються правові підстави встановлення адміністративної відповідальності за порушення встановленого законом порядку допуску осіб до керування транспортними засобами, зокрема водіїв, які не пройшли медичного обстеження та/або медичного огляду. Відповідний аналіз проведено в контексті пропозицій, передбачених у проекті Закону України (реєстр. № 13138 від 26.03.2025) (далі – законопроект № 13138).*

Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного законодавства про адміністративну відповідальність, законам України у сфері правового регулювання діяльності автомобільного транспорту та забезпечення безпеки дорожнього руху.

За результатами аналізу виявлено ризики, які в подальшому можуть перешкоджати належній реалізації положень законопроекту під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в ньому мети, спрямованої на притягнення посадових осіб до відповідальності за вказані порушення та узгодження його норм із запропонованими законопроектом (реєстр. № 13131 від 24.03.2025) змінами до галузевого законодавства щодо обов'язкового проходження водіями медичного обстеження та/або медичного огляду.

Ключові слова: *адміністративні правопорушення, адміністративна відповідальність, медичне обстеження, медичний огляд, водії транспортних засобів, допуск до керування транспортними засобами.*

Вступна частина.

Аналізований законопроект змістовно пов'язаний і залежить від прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення медичного обстеження водіїв» (реєстр. № 13131 від 24.03.2025) (далі – законопроект № 13131).

У законопроекті № 13131 пропонується внести зміни до чинних Основ законодавства України про охорону здоров'я (від 19.11.1992 № 2801-ХІІ), законів України «Про дорожній рух» (від 30.06.1993 № 3353-ХІІ) (далі – Закон № 3353-ХІІ) та «Про автомобільний транспорт» (від 05.04.2001 № 2344-ІІІ) (далі – Закон № 2344-ІІІ). Згідно з ними перелік обов'язкових умов допуску водіїв до керування транспортними засобами, окрім передбаченого цими законами медичного огляду, доповнено необхідністю проходження медичного обстеження.

Так, частини першу, четверту статті 15 «Основні положення щодо допуску до керування транспортними засобами» та частину другу статті 16 «Основні права та обов'язки водія транспортного засобу» Закону № 3353-ХІІ

запропоновано доповнити положеннями про те, що особа, яка бажає отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії чи типу, а також водій зобов'язані пройти, відповідно, медичне обстеження, або медичне обстеження та/або медичний огляд у встановленому порядку.

Пропонується змінити назву статті 45 Закону № 3353-ХІІ на *«Медичне обстеження та медичний огляд кандидатів у водії і водіїв транспортних засобів»*, виклавши її у новій редакції, та розмежувати зазначені обстеження та огляд, встановивши їх різні види. Зокрема, попереднє, періодичне, позачергове (зумовлене необхідністю) медичне обстеження та щозмінний передрейсовий і післярейсовий медичний огляд, які проводяться з метою визначення здатності кандидатів у водії і водіїв за станом здоров'я безпечно керувати транспортними засобами.

У частині другій статті 12 Закону № 3353-ХІІ, що визначає обов'язки посадових осіб у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, пропонується змінити положення абзацу четвертого, відповідно до якого посадові особи, які відповідають за експлуатацію і технічний стан транспортних засобів, зобов'язані не допускати до керування транспортними засобами *осіб, які не пройшли у встановлений строк медичного огляду*, на *«осіб, які не пройшли медичне обстеження або медичний огляд у встановленому порядку»*.

Абзац п'ятий частини першої статті 18 *«Особливості організації праці та контролю за роботою водіїв транспортних засобів»* Закону № 2344-ІІІ, яка встановлює зобов'язання автомобільних перевізників із метою організації безпечної праці та ефективного контролю за роботою водіїв транспортних засобів здійснювати організацію та контроль за своєчасним проходженням водіями медичного огляду, пропонується доповнити положенням про здійснення такого контролю і щодо проходження водіями *«медичного обстеження»*.

В абзаці сьомому частини третьої статті 30 Закону № 2344-ІІІ положення про те, що автомобільний самозайнятий перевізник, який здійснює перевезення пасажирів на договірних умовах, зобов'язаний щорічно проходити медичний огляд, пропонується замінити на зобов'язання проходити *«медичне обстеження в установленому порядку»*.

Таким чином, замість поняття «медичний огляд», яке використовується у чинному законодавстві для визначення однієї з обов'язкових умов допуску водіїв до керування транспортними засобами, запропоновано використовувати поняття «медичне обстеження» або «медичне обстеження та/або медичний огляд».

Водночас у частині першій статті 129 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), в якій передбачено накладення адміністративного стягнення у виді штрафу на посадових осіб, відповідальних за технічний стан, обладнання, експлуатацію транспортних засобів, для визначення одного з порушень правил допуску водіїв до керування транспортними засобами застосовується лише поняття *«непроходження медичного огляду»*.

З огляду на викладене, необхідність узгодження юридичних термінів, які пропонується використовувати в галузевому законодавстві для визначення умов допуску водіїв до керування транспортними засобами, із положеннями КУпАП

щодо підстав притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб за їх порушення обумовило підготовку зазначеного законопроекту.

Основна частина.

У законопроекті № 13138 досягнення проголошеної мети пропонується реалізувати шляхом внесення відповідних змін до КУпАП. Зокрема, диспозицію частини першої статті 129 цього Кодексу після слів «що не пройшли у встановлений строк...» доповнити словосполученням «медичного обстеження та/або ...», далі по тексту.

За результатами проведеного аналізу вважаємо за доцільне відзначити таке.

Враховуючи, що в законопроекті № 13138 пропонується застосовувати таке нове поняття, як «медичне обстеження», вбачається доречним надати його докладне роз'яснення, а також розмежувати із поняттям «медичний огляд», що передбачено чинною редакцією статті 129 КУпАП.

Слід зазначити, що за своїм смисловим значенням поняття «обстеження» та «огляд» є майже тотожними. Визначальні ознаки одного з них з об'єктивною необхідністю використовуються для розкриття змісту іншого. Так, «обстеження» передбачає ретельний огляд, оглядання, дослідження чого-небудь. Своєю чергою, одне зі значень «огляду» передбачає опис стану або *обстеження з метою з'ясування стану здоров'я тощо*¹.

Запропоновані зміни до вищезгаданих галузевих законів також не містять визначення поняття «медичного обстеження» та його розмежування з «медичним оглядом».

Відсутнє поняття «*медичного обстеження*» і в такому підзаконному нормативно-правовому акті, як Положення про медичний огляд кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів, затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України № 65/80 31.01.2013. У підпункті 1.1. цього Положення зазначено, зокрема, що *медичний огляд* проводиться з метою визначення здатності кандидатів у водії (водіїв) до безпечного керування транспортними засобами відповідної категорії. Внаслідок цього розподіл на попередні, періодичні та позачергові стосується не «медичних обстежень», а виключно медичних оглядів кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів.

Така невизначеність запропонованих ключових для об'єктивної сторони правопорушення, передбаченого частиною першою статті 129 КУпАП, понять не узгоджується з вимогами повноти та однозначності (ясності, точності) розуміння нормативно-правового акта, установленими статтею 34 Закону України «Про правотворчу діяльність» (від 24.08.2023 № 3354-IX).

Окрім того, їх неконкретний та недиференційований характер допускає різноманітні тлумачення, що істотно перешкоджатиме правильній кваліфікації відповідних дій посадових осіб та обґрунтованому притягненню їх до адміністративної відповідальності під час правозастосовної діяльності. Як наслідок, такі рішення після їх оскарження цілком ймовірно будуть скасовані в

¹ URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4>

судовому порядку, що безумовно суперечить проголошеній меті законопроекту та завданню його ефективної реалізації.

Такі ж негативні наслідки для правильного застосування положень законопроекту № 13138 може мати й неузгодженість диспозиції частини першої статті 129 КУпАП із зазначеними вище запропонованими змінами до галузевих Законів № 3353-ХІІ та № 2344-ІІІ. Виходячи з їх змісту, медичне обстеження зобов'язані проходити особи, які бажають отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії чи типу, а також кандидати у водії. Водночас медичний огляд мають проходити водії транспортних засобів підприємств, установ та організацій, які працюють за наймом або як самозайняті особи, тобто *професійні водії, які здійснюють перевезення пасажирів та/або вантажів*.

Зазначену диференціацію щодо категорій осіб, які зобов'язані проходити медичне обстеження або медичний огляд для отримання допуску до керування транспортними засобами, із наведених міркувань доцільно також урахувати й при визначенні різного розміру штрафів, що мають накладатися на винних посадових осіб за порушення умов такого допуску.

Необхідність внесення відповідних змін до санкції частини першої статті 129 КУпАП у цьому випадку обґрунтовується тим, що суспільні наслідки порушень правил дорожнього руху професійними водіями, які здійснюють перевезення пасажирів та/або вантажів та які вчинили їх через допущення до керування автомобільним транспортом без проходження обов'язкового медичного огляду, мають набагато небезпечніший характер, аніж дії інших осіб.

Реалізація запропонованого законопроекту № 13138 не потребує додаткових видатків із державного та місцевих бюджетів України.

Висновки.

Положення досліджуваного законопроекту № 13138 не повною мірою відповідають усталеним правилам законодавчої техніки та вимогам закону щодо повноти, правової визначеності й системності змісту нормативно-правового акта, його узгодженості з нормами інших законів. У подальшому це перешкоджатиме належній реалізації законопроекту під час правозастосовної діяльності та досягненню проголошеної в ньому мети.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*